

Острогляд О.В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права та правоохоронної діяльності
Державний університет «Житомирська політехніка»,
м. Житомир
професор кафедри права та публічного управління
ЗВО «Університет Короля Данила»
м. Івано-Франківськ

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОЧІКУВАННЯ ТА РЕАЛЬНІСТЬ (Ч.2)

Серед багатьох визначень кримінально-правової політики є і таке: «Кримінально-правова політика – системоутворюючий елемент державної політики у сфері протидії злочинності, яка розробляє стратегію і тактику протидії злочинності кримінально-правовими засобами» [3, с.8].

Зрозуміло, що формування кримінального законодавства це стратегічний напрямок діяльності держави, якому потрібно приділяти належну увагу і помилки на цьому етапі є дуже відчутними і навряд чи їх можна вирішити через реалізацію тактичних завдань.

В 2022 році після внесення змін до Кримінального кодексу України, стосовно посилення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти власності, які вчинені в умовах воєнного стану, було проаналізовано в певній частині, як ці зміни застосовують суди України (дет. див. тут: Острогляд О.В. Кримінально-правова політика протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану: очікування та реальність // Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи: матеріали Круглого столу (23 вересня 2022 року) / упор. І.В.Гловюк, Н.Р. Лащук, В.В.Навроцька, І.Р.Серкевич, Н.І.Устрицька. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 65-68).

Висновки того дослідження були такими. Практика призначення покарання за вчинення крадіжки в умовах воєнного стану йде наступними шляхами:

1. Найбільш поширений – застосування ст. 69 ККУ, тобто призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.

2. Призначення мінімального покарання передбаченого ч. 4 ст. 185 – 5 років позбавлення волі з застосуванням ст. 75 ККУ, тобто звільнення від відбування покарання з випробуванням.

3. Одночасне застосування ст.ст. 69 і 75, тобто призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом від якого особа звільняється з випробуванням.

4. При наявності невідбутої частини покарання за попереднім вироком, а також вчинення кількох діянь в умовах воєнного стану, застосовується лише ч. 4 ст. 185, але і в цьому випадку покарання мінімальне, що передбачено санкцією цієї частини – 5 років позбавлення волі [2, с.67-68].

Таким чином стратегічне рішення ВРУ у відношенні до крадіжки навряд чи можна було на той час визнати виправданим, через системне застосування ст.ст. 69 і 75 ККУ. Як вбачалося на той час – законодавець «занадто» посилив відповідальність саме за вчинення цього діяння, через що суди обирали варіант «справедливість» на противагу «законності». Одним з варіантів вирішення цієї ситуації було «переміщення» відповідальності в ч. 2 ст. 185 ККУ, що надало б судам більший арсенал покарань для законно-справедливої оцінки скоєного.

Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та деяких інших законів України щодо посилення відповідальності за дрібне викрадення чужого майна та врегулювання деяких інших питань діяльності правоохоронних органів» від 18.07.2024 р. (набрав чинності 9 серпня 2024 р.) збільшили розмір адміністративно-караної крадіжки до 2 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що на сьогодні становить 3028 грн. А відповідно саме з цієї суми «стартуватиме» кримінально-карана крадіжка.

В аспекті попереднього дослідження виникає запитання – чи це рішення законодавчого органу вплине якісно на судову практику? Оскільки крадіжки і далі відносяться до найбільш поширених кримінальних правопорушень за які в умовах воєнного стану загрожує від 5 до 8 років позбавлення волі.

Для дослідження, щоб була певна відповідність, візьмемо знову рішення судів Івано-Франківської області, які значно віддалена від лінії фронту і фактично діяння вчиняється в умовах воєнного стану, але без використання таких умов.

За вересень місяць судами області постановлено 18 вироків суду щодо статті 185 ККУ «Крадіжка» (виявилось 17, 1 випадково занесений до розділу).

Так як вироків небагато, для ілюстрації проведений аналіз можна відобразити в вигляді таблиці:

№	Призначене покарання	Застосовані статті ЗЧ ККУ	Іспитовий строк	Примітка
	5 р.п.в.	75	1	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121312220
	5 р.п.в.	75	3	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121397018 - засуджено за 3 статтями
	4 р.п.в.	75	1	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121555224
	5 р.п.в.	75	1 р. 6 міс.	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121654937
	5 р.п.в.	75	2	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121649729
	5 р.п.в.	75	2	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121654938
	5 р.п.в.	75	3	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121749278 - сукупність, група осіб
	2 р.п.в.	69	-	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121813664 - реально
	5 р. 2 міс. п.в.	-	-	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121819285 - був інший вирок з заст. ст. 75
	5 р.п.в.	75	1	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121841083
	5 р.п.в.	75	1 р. 6 міс.	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121855289
	5 р.п.в.	75	1	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121855366
	5 р.п.в.	75	1	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121888934 - раніше неодноразово судимий
	6 р.п.в.	-	-	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121888942 - повторність
	5 р.п.в.	75	1	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121889115
	5 р.п.в.	75	1	https://reyestr.court.gov.ua/Review/121950003
	5 р.п.в.	75	1	https://reyestr.court.gov.ua/Review/122051892

Звичайно така кількість вироків і лише з однієї області не дає повної картини притягнення до відповідальності за крадіжку в умовах воєнного стану, але певні висновки з призначення покарання (в порівнянні з попереднім дослідженням) можна зробити:

1. Найбільш поширений спосіб в попередньому дослідженні – застосування ст. 69 ККУ, тобто призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, **фактично застосовано лише один раз.**

2. В більшості призначається мінімальне покарання передбаченого ч. 4 ст. 185 – 5 років позбавлення волі з застосуванням ст. 75 ККУ, тобто звільнення від відбування покарання з випробуванням.

3. Одночасного застосування ст.ст. 69 і 75, тобто призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом від якого особа звільняється з випробуванням – **не виявлено**.

4. При наявності невідбутої частини покарання за попереднім вироком, а також вчинення кількох діянь в умовах воєнного стану, застосовується лише ч. 4 ст. 185, але і в цьому випадку покарання не надто більше за мінімальне, що передбачено санкцією цієї частини – **5 р. 2 міс., 6 р.**

5. Зустрічаються випадки призначення мінімального покарання, з застосуванням ст. 75, і стосовно неодноразово засуджених за цією статтею.

Таким чином, попередній висновок, що стратегічне рішення ВРУ у відношенні до крадіжки навряд чи можна визнати виправданим зберігається.

Системне застосування ст. 69 припинилося, проте ст. 75 ККУ застосовується так само часто. Відповідно суди далі обирають варіант «справедливість» на протигагу «законності». Одним з варіантів вирішення цієї ситуації залишається «переміщення» відповідальності в ч. 2 ст. 185 ККУ, що дасть судам більший арсенал покарань для законно-справедливої оцінки скоєного.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України. За станом на 7 вересня 2024 р. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

2. Острогляд О.В. Кримінально-правова політика протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану: очікування та реальність // Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи: матеріали Круглого столу (23 вересня 2022 року) / упор. І.В.Гловюк, Н.Р. Лащук, В.В.Навроцька, І.Р.Серкевич, Н.І.Устрицька. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. С. 65-68

3. Острогляд О.В. Основні положення кримінально-правової політики України та Кримінального права України (Загальна частина) [Текст] : навчальний посібник [в схемах та визначеннях, практичні завдання] / О.В.Острогляд. 3-тє вид., переробл. та допов. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2021. 340 с.